GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ב, 2022
מספר השאלון: 22261
שם התלמיד/ה: _____

היסטוריה

שאלון 22261

הוראות לנבחן

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.
בשאלון זה שני חלקים: חלק א (פרק ראשון) וחלק ב (פרק שני, פרק שלישי, פרק רביעי).
משך הבחינה: משך הזמן המוקצב לשני חלקי השאלון הוא שלוש שעות ללא הפסקה.
לחלק א הזמן המוקצב הוא שעה ורבע בלבד.
אם סיימתם להשיב על חלק א לפני הזמן המוקצב, יש למסור למשגיח או למשגיחה את מחברת הבחינה ואת ספר הלימוד ולקבל את חלק ב של השאלון ומחברת חדשה.
אין לחזור לחלק א לאחר מסירת מחברת הבחינה למשגיח או למשגיחה.
חלק א
א. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה פרק אחד.
יש לענות על שאלה אחת מפרק זה.
פרק ראשון – (34×1) – סך הכול 34 נקודות.
ב. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות והשואה.
הספר יכול להיות מסומן במדגש (מרקר) או בעיפרון, אך בלי הערות בכתב.
אפשר לציין תקופות או נושאים באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר.
2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
חלק ב
שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.
א. משך הבחינה: שעה וארבעים וחמש דקות.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה שלושה פרקים.
יש לבחור בשני פרקים, ולענות על שאלה אחת מכל פרק שבחרתם
(33×2) – סך הכול – 66 נקודות.
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
נספח: לשאלה 7 (כרזה).

בהצלחה!

השאלות

חלק א – פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה (34 נקודות)

שימו לב: 1. בפרק זה תוכלו להיעזר בספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות והשואה. כמו כן תוכלו להיעזר בעותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".

2. בסעיפים שבהם יש להביא מקור מסֵפר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.

ענו על אחת מן השאלות 1–3.

1. מראשית המשטר הנאצי ועד נפילתו

(34 נקודות)

(ראו בנספח: מקור 1 – פורסם בעיתון מקומי באזור דרום גרמניה, בספטמבר 1933., מקור 2 – מיומנו של ויקטור קלמפרר, פרופסור גרמני ממוצא יהודי.)

א. לפניכם שני קטעי מקור שנכתבו בגרמניה במהלך השנה הראשונה של המשטר הנאצי.

– על פי מה שלמדתם, הציגו צעד אחד שנקטו הנאצים בשנת 1933, והסבירו כיצד סייע צעד זה לבניית המשטר הנאצי.

– הציגו הבדל אחד בין שני קטעי המקור 1–2 בתיאור ההשפעה של המשטר הנאצי על החברה בגרמניה, והסבירו שתי סיבות להבדל שהצגתם.

(18 נקודות)

ב. – הסבירו את עקרונות האידאולוגיה שהנחו את רעיון "הסדר החדש" שהנאצים שאפו להגשים באירופה.

– בחרו מספר הלימוד מקור שבו הכישלון של המשטר הנאצי להגשים את רעיון "הסדר החדש" בא לידי ביטוי, והסבירו כיצד כישלון זה בא לידי ביטוי במקור שבחרתם.

(16 נקודות)

2. תגובות ופעולות לנוכח המדיניות הנאצית כלפי היהודים

(34 נקודות)

(ראו בנספח: לפניכם קטע מדיון על היודנראטים שהתקיים באמצע שנות השישים בישראל. בקטע מובאים דבריו של מאיר דבורז'צקי, ניצול גטו וילנה ומראשוני חוקרי השואה בישראל.)

א. לפניכם קטע מדיון על היודנראטים שהתקיים באמצע שנות השישים בישראל. בקטע מובאים דבריו של מאיר דבורז'צקי, ניצול גטו וילנה ומראשוני חוקרי השואה בישראל.

– על פי הקטע, הציגו את הטיעון של דבורז'צקי בנוגע ליודנראט. בתשובתכם התייחסו לטענה ולנימוק.

– הציגו טענת נגד ונמקו אותה באמצעות שתי פעולות של היודנראטים בגטאות.

(17 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב. – בחרו בשניים מבין שלושת דפוסי ההתייחסות של האוכלוסייה המקומית בארצות הכיבוש הנאצי כלפי היהודים בזמן ביצוע "הפתרון הסופי", והציגו בנוגע לכל דפוס שבחרתם את המניעים של מי שנקט אותו.
– בחרו מספר הלימוד מקור המציג דפוס התייחסות אחד של האוכלוסייה המקומית בארצות הכיבוש הנאצי כלפי היהודים בתקופה זו, והסבירו כיצד המקור שבחרתם מדגים דפוס זה.
(17 נקודות)

3. מדיניות הנאצים כלפי היהודים בארצות הכיבוש

(34 נקודות)
(ראו בנספח: לפניכם קטע מקור מתוך עדות של דן אפרת, יליד תוניסיה.)

א. עם כיבוש פולין חלה החרפה במדיניות הנאצים כלפי היהודים.
– הסבירו שתי סיבות להחרפה זו.
– בחרו מקור מספר הלימוד, והסבירו כיצד החרפה זו באה לידי ביטוי במקור שבחרתם.
(17 נקודות)

ב. לפניכם קטע מקור מתוך עדות של דן אפרת, יליד תוניסיה.
היסטוריונים טוענים שקורות יהודי צפון אפריקה בזמן מלחמת העולם השנייה הם חלק משואת העם היהודי.
– נמקו את טענתם באמצעות שתי עובדות מקטע המקור.
– הסבירו כיצד פרוטוקול ועידת ואנזה מחזק טענה זו.
(17 נקודות)

חלק ב – פרק שני – לאומיות וציונות (33 נקודות)

שימו לב: בחלק זה בחרו בשני פרקים, וענו על שאלה אחת מכל פרק שבחרתם.
אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 4–6.

---

4. התנועות הלאומיות – גורמים לצמיחתן וגורמים שעיכבו את פעילותן

(33 נקודות)
(ראו בנספח: לפניכם קטע מקור ממאמרו של הסופר והמשורר הפולני אדם מיצקביץ'. המאמר התפרסם לאחר כישלון מהפכות "אביב העמים" באירופה (1848–1849), בעיתון הלאומי "במת העמים".)

א. לפניכם קטע מקור ממאמרו של הסופר והמשורר הפולני אדם מיצקביץ'. המאמר התפרסם לאחר כישלון מהפכות "אביב העמים" באירופה (1848–1849), בעיתון הלאומי "במת העמים".
– הסבירו שניים מן הגורמים לצמיחת התנועות הלאומיות באירופה במאה ה־19 שבאים לידי ביטוי בקטע המקור.
– הסבירו שניים מן הגורמים שעיכבו את פעילות התנועות הלאומיות – גורם אחד על פי הקטע וגורם אחד על פי מה שלמדתם.
(17 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב. הסבירו גורם אחד ייחודי לצמיחת התנועה הציונית, ושני גורמים שעיכבו את פעילות התנועה הציונית בראשית דרכה.

(16 נקודות)

5. השינויים שחוללו התנועות הלאומיות באירופה והתנועה הציונית בארץ־ישראל

(33 נקודות)

א. הציגו שני שינויים שחוללה הלאומיות המודרנית בתקופה שבין סוף המאה ה־19 לתחילת המאה ה־20 במפה המדינית של אירופה, והסבירו שינוי אחד שהיא חוללה בחברה באירופה בתקופה הזאת.

(16 נקודות)

ב. הציגו שני שינויים שחוללה התנועה הציונית בארץ־ישראל בשנים 1881–1914: שינוי אחד בתחום הביטחון, ושינוי אחד בתחום ההתיישבות, והסבירו את התרומה של כל אחד מן השינויים שהצגתם לקידום מטרות התנועה הציונית.

(17 נקודות)

6. התנועות הלאומיות – מטרות ודרכי פעולה

(33 נקודות)

א. בחרו בתנועה לאומית שפעלה באחת מן הארצות האלה: יוון, פולין, איטליה, גרמניה.
הציגו אחת מן המטרות של התנועה שבחרתם, והסבירו אחת מדרכי הפעולה שהיא נקטה כדי להגשים את המטרה.

(11 נקודות)

ב. הציגו אחת מן המטרות של התנועה הציונית, והסבירו אחת מדרכי הפעולה שהיא נקטה כדי להגשים את המטרה.

(11 נקודות)

ג. הציגו את עיקרי התוכן של הצהרת בלפור (1917), והסבירו כיצד הצהרה זו קידמה את מטרות התנועה הציונית.

(11 נקודות)

חלק ב – פרק שלישי – המאבק על הקמת מדינת ישראל (33 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 7–9.

---

7. המאבק של היישוב היהודי בבריטים (1945–1947)

(33 נקודות)

(ראו בנספח: נספח לחלק ב, שאלה 7 – כרזה)

א. עיינו בנספח לשאלה זו שבו מוצגת כרזה שעיצב אוטה וליש בשנת 1947.
הסבירו כיצד שתיים ממטרות ההעפלה בשנים 1945–1947 באות לידי ביטוי בכרזה, והציגו מטרה אחת נוספת של ההעפלה בשנים אלה.
(17 נקודות)

ב. אחת מדרכי המאבק בבריטים הייתה מאבק צבאי.
הציגו את הסיכונים בדרך מאבק זו, והסבירו מדוע בחרו האצ"ל והלח"י לדבוק בדרך זו.
(16 נקודות)

8. מהחלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר ועד להכרזה על הקמת המדינה
(33 נקודות)

א. הציגו את החלטת האו"ם מכ"ט בנובמבר 1947, והסבירו שלושה גורמים שסייעו להשיג רוב באו"ם לתמיכה בהחלטה זו.
(20 נקודות)

ב. מדוע התנהל דיון במִנהלת העם על מועד ההכרזה על הקמת מדינת ישראל? הסבירו שתי סיבות.
(13 נקודות)

9. מלחמת העצמאות
(33 נקודות)

א. הציגו שלושה מן הקשיים של היישוב היהודי בתקופה הראשונה של מלחמת העצמאות (מ־30 בנובמבר 1947 עד מרץ 1948). הסבירו כיצד אחד מן הקשיים שהצגתם בא לידי ביטוי באירוע שהתרחש בתקופה זו.
(16 נקודות)

ב. – הציגו את המטרות של מדינות ערב בפלישתן למדינת ישראל במאי 1948.
– הסבירו מדוע לא מומשה החלטת האו"ם בנוגע להקמת מדינה ערבית. בססו את תשובתכם על שתי עובדות היסטוריות.
(17 נקודות)

חלק ב – פרק רביעי – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל (33 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 10–13.

---

10. מלחמת ששת הימים (1967)
(33 נקודות)
(ראו בנספח: לפניכם קטע מקור ובו איגרת של הרמטכ"ל יצחק רבין אל חיילי צה"ל, ביום 21 במאי 1967.)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. לפניכם קטע מקור ובו איגרת של הרמטכ"ל יצחק רבין אל חיילי צה"ל, ביום 21 במאי 1967.
הסבירו כיצד באים לידי ביטוי בקטע המקור שלושה מן הגורמים שהובילו להחלטה של ישראל לפתוח במלחמה ביוני 1967.
(17 נקודות)

ב. הסבירו את ההשפעה של תוצאות המלחמה על מערכת היחסים בין ישראל ובין מדינות ערב, ואת ההשפעה של תוצאות המלחמה על מדינת ישראל בתחום החברה ובתחום הכלכלה.
(16 נקודות)

11. מלחמת יום הכיפורים (1973)

(33 נקודות)
(ראו בנספח: לפניכם קטע מקור ובו נאום של נשיא סוריה אסד לאומה ולצבא, ביום 6 באוקטובר 1973.)

א. לפניכם קטע מקור ובו נאום של נשיא סוריה אסד לאומה ולצבא, ביום 6 באוקטובר 1973.
– הסבירו שתי מטרות שהניעו את סוריה לצאת למלחמה נגד ישראל באוקטובר 1973. מטרה אחת לפחות על פי קטע המקור.
– הסבירו כיצד נרמז בקטע המקור אחד מן הגורמים שבגללו הופתעה מדינת ישראל עם פרוץ המלחמה.
(17 נקודות)

ב. הסבירו את ההשפעה של תוצאות המלחמה על מערכת היחסים בין ישראל ובין שכנותיה סוריה ומצרים ואת ההשפעה של תוצאות המלחמה על מדינת ישראל בתחום החברה ובתחום הכלכלה.
(16 נקודות)

12. תהליך הדה־קולוניזציה וגורל היהודים בארצות האסלאם

(33 נקודות)

א. – הסבירו שני גורמים מתחומים שונים שהביאו לתהליך הדה־קולוניזציה.
– הסבירו את ההשפעה של תהליך הדה־קולוניזציה על היהודים בארצות האסלאם.
(17 נקודות)

ב. – הסבירו שני גורמים נוספים (מלבד דה־קולוניזציה) שהשפיעו על מצב היהודים בארצות האסלאם משנות הארבעים עד סוף שנות השישים של המאה ה־20.
– הדגימו את ההשפעה של אחד מן הגורמים שהסברתם על היהודים במדינה שלמדתם עליה.
(16 נקודות)

13. עלייה וקליטה בשנות החמישים והשישים של המאה ה־20

(33 נקודות)

א. בהכרזת העצמאות נכתב: "מדינת ישראל תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות".
הסבירו מדוע לא מומשה מדיניות זו במלואה בשנים הראשונות של המדינה. בתשובתכם הביאו שלוש סיבות.
(17 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב. מהי מדיניות "כור ההיתוך"?

הסבירו כיצד אירועי ואדי סאליב מדגימים את אחת מחולשותיה של מדיניות זו.

(16 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

נספח – המקורות

מקור 1 – פורסם בעיתון מקומי באזור דרום גרמניה, בספטמבר 1933.

כבר אין מדברים מתוך פליאה ותימהון על כל דבר שעושה היטלר שלנו... מאז נטל את ההיסטוריה לידיו, הכול פועל... ויש עבודה מאז החל היטלר לטפל בדבר. סוף סוף קורים דברים. אבל הטוב ביותר הוא שכולם משתדלים לעזור ביצירת עבודה. כך צריך להיות, כך נוציא את העֲגָלָה מן הבוץ. העיפו נא מבט בכיכר היטלר. יש שם כל כך הרבה בנייה והלמות פטישים, שזה תענוג. אחזור ואומר: אני יכול רק להתפעל. מי היה יכול לחשוב שגינזבורג [עיר בגרמניה] תזכה בנמל על הדנובה? אני אומר לכם, הָא! רק תסתכלו על גשר הרכבת החדש. לכך ייקרא כלכלת העם...

(א' קרשו, המיתוס של היטלר, דביר, 1998, עמ' 62)

מקור 2 – מיומנו של ויקטור קלמפרר, פרופסור גרמני ממוצא יהודי.

30 במארס 1933, יום חמישי

[...] במשך היום פורסמה הכרזת החרם של הנאציונל־סוציאליסטים. אנחנו בני ערובה. התחושה הכללית היא ששלטון האימים הזה לא יוכל להימשך זמן רב אבל יקבור אותנו במפלתו [...] דֶמבֶּר תיאר לנו את ההשלכות העסקיות: הבורסה, נזקים לתעשייה הנוצרית - ועל כל זה נשלם "אנחנו" [יהודי גרמניה] בדמנו.

31 במארס 1933, יום שישי בערב

ייאוש הולך וגובר. החרם מתחיל מחר. מודעות צהובות, שומרים. הוראה לשלם לעובדים נוצרים שתי משכורות ולפטר את היהודים.

7 באפריל 1933, יום שישי בבוקר

[...] איש אינו מעז לכתוב מכתבים, איש אינו מעז לטלפן, אנחנו מבקרים זה את זה ושוקלים את סיכויינו. היועץ בלשכת השר אמר כך, אחֵר אמר כך. זה היה יכול לעודד אותנו, אבל איש אינו יודע אם היועץ בעל הדעה המעודדת יישאר בעמדת כוח, אם יש לו בכלל עמדת כוח וכו'. אפילו חיות אינן חסרות זכויות ורדופות יותר [מאיתנו]. אתמול כתב לי אלברט הירש מפרנקפורט: "מושעה" אחרי שלוש־עשרה שנות עבודה. אין לדעת ממה יחיה.

20 באפריל 1933, יום חמישי בערב

האם זו השפעת התעמולה האדירה - רדיו, עיתונים, דגלים, כל הזמן חגים חדשים (היום יום חג לאומי, יום הולדתו של הפיהרר אדולף)? או שמא הפחד הכנוע והרעד שמסביב? [...] שלשום ראינו (ושמענו) בסרט איך היטלר מנהל את המפגנים הגדולים שלו: המוני אנשי הס"א לפניו, לפני בימתו חצי תריסר מיקרופונים המפיצים את דבריו ל־600,000 אנשי ס"א בכל הרייך השלישי - רואים את כוחו הכול יכול ונכנעים. וכל הזמן השיר של הורסט וֶסֶל [המנון המפלגה הנאצית], והכול מצייתים.

(ו' קלמפרר, יומנים 1933–1945, עם עובד, 2005, עמ' 32–33, 35, 39)

לפניכם קטע מדיון על היודנראטים שהתקיים באמצע שנות השישים בישראל. בקטע מובאים דבריו של מאיר דבורז'צקי, ניצול גטו וילנה ומראשוני חוקרי השואה בישראל.

בגטו ראו בהם [ביודנראטים] אנשים אומללים. [...] ראו בהם אובדי דרך [...] שאינם מעיזים לומר "לא!" במחיר חייהם. ראו בהם אנשים המידרדרים והולכים במְדְרוֹן המוסר. ראו בהם אנשים ללא־מוצא. [...] רבים הבינו לרוחם. רבים הסתייגו מהם. רבים ראו בהם תועים [בדרכם] ומתעים. אבל איש לא ראה באנשי היודנראטים את המנהיגות היהודית!... לכן ברצוני להציע כי בשעת כל דיון וויכוח על דרכי היודנראטים, אם לטוב ואם לרע, להאשמה או להצדקה - אל נשתמש במושג "מנהיגים יהודים", "מנהיגות יהודית"... ונסתייג מאוד מאוד מכל שימוש במונח זה לבל [כדי שלא] יסתנן להיסטוריה היהודית ולבל [וכדי שלא] יסלף אותה.

(י' גוטמן, סוגיות בחקר השואה, מרכז זלמן שזר ויד ושם, 2008, עמ' 73)

לפניכם קטע מקור מתוך עדות של דן אפרת, יליד תוניסיה.

במחנה היה רעב. אני זוכר את עצמי גונב מהגרמנים קליפות של תפוזים ואוכל אחריהם. אבל לא מתו מרעב. כל יום אחרי המסדר והמכות בבוקר הגענו לגבעה, שם נתנו לנו שפכטל והיינו צריכים לחפור חור בגודל אדם אחד. היינו חופרים גם שטח לגדר. עשינו גם תעלות. היינו עובדים עד רדת החושך. לא הייתה הפסקה, עבדנו כל היום. חזרנו בחושך, ובינתיים הטבחים הכינו מרק עם תפוחי אדמה או משהו. מי יודע מה הם הכניסו שם. אבל העיקר - זה היה חם אחרי יום כזה.

תוך ימים היינו מכוסים בכינים, ובבגדים שעבדת גם נשכבת לישון.

לכל אחד היו חברים, וזה היה מאוד חשוב. מעין משפחה וחמימות. אדם שלא היו לו חברים היה אומלל. בימי שישי כשהיינו חוזרים מעבודת הפרך, היו כמה שארגנו מעין שבת - קבלת שבת וקידוש. מישהו אפילו השיג פעם יין. זה נתן לנו מסגרת ותחושה שאנחנו לא סתם עדר.

על מה שקרה באירופה לא יכולתי לדעת. ידעתי שהנאצים מאוד מסוכנים לעם היהודי, אבל מחנות ריכוז לא ידענו. באחד המסעות כשלקחו אותנו לעבוד בחפירות, זכור לי שאחד המלווים היה חייל גרמני מתנשא, אינטליגנט אבל רשע. הוא הלך לידי, ואני לא יודע איך התפתחה בינינו שיחה.

אני אמרתי לו: "איזה חיים קשים פה, כמה זמן זה עוד יימשך". הוא אמר לי: "מה אתם מתלוננים, פה זה גן עדן בשבילכם, חכו מה שמחכה לכם [...] בסוף אנחנו ניקח אתכם לאירופה ותגיעו למקומות הרבה יותר קשים. אני רק לפני שבועיים הייתי בקבוצה של חיילים. העמדנו יהודים כמוכם בשורה עם אתים. הם חפרו בורות ואחר כך ירינו בהם [...]". אני הסתכלתי עליו בחוסר אמון כי חשבתי שהוא רוצה להפחיד אותי. אבל הוא אמר את זה. וזה נשאר אצלי בזיכרון וחזר אליי שנים לאחר מכן.

(ארכיון יד ושם, V.T/575 ; בתוך: ח' בן ששון, א' סולומון חובב, י' ריצ'לר־פרידמן, יהודי צפון אפריקה בתקופת השואה, יד ושם, 2006, עמ' 79)

לפניכם קטע מקור ממאמרו של הסופר והמשורר הפולני אדם מיצקביץ'. המאמר התפרסם לאחר כישלון מהפכות "אביב העמים" באירופה (1848–1849), בעיתון הלאומי "במת העמים".

[...] שונאי הלאומיות באירופה פעלו ללא הפסקה מתוך סולידריות [בשיתוף]. התכסיס [תחבולה] שלהם היה להפנות את כל הכוחות נגד כל העמים שהשתחררו מכבליהם כדי לדכא אותם אחד־אחד.

אנו מזדהים עם המהפכה הגדולה* ועם התקופה הנפולאונית שהייתה מכוונת להגשמת עקרונותיה. שכן נפולאון מימש תחילה את עקרון המהפכה אך לאחר מכן זנח את העיקרון הזה כדי [...] לשים כתר על ראשו, ומאז החלו האסונות שהעמים סובלים מהם עד היום.

[...] ניגש בנחישות לענייניים הנוגעים לאיטליה, לפולין, לגרמניה, לדנמרק, לספרד, לארצות הסלביות, להונגריה, לארצות הדנובה. אשר למפלגות [לתנועות] הנאבקות על השלטון באירופה [...] הרי תמיד נעמוד לצד האנשים אשר [...] יפעלו למען ייסוד משטר חברתי הנענה לצרכים החדשים של העם.

—

- המהפכה הצרפתית

(מעובד על פי מ' הנדל [עורך]; מקורות ללימוד ההיסטוריה הישראלית והכללית, כרך חמישי, יהושע צ'צ'יק, תשי"ד, עמ' 28)

נספח לחלק ב, שאלה 7 – כרזה

תיאור הכרזה: ספינה גדולה וכהה מפליגה ישירות לעבר הצופה ובוקעת את גלי הים. על חרטום הספינה כתוב באותיות לבנות "העפלה". הסיפון והמעקה עמוסים לכל אורכם בדמויות קטנות רבות של אנשים – מעפילים – הצפופים זה לצד זה. מאחור נראים תורן עם חבלים וארובה שממנה נמשך עשן ימינה.

לרוחב כל הכרזה, לפני הספינה, מתוחים כמה קווים של גדר תיל דוקרני. הספינה פורצת דרכם: חוטי התיל עוברים על פני גוף הספינה, ובקצוות השמאלי והימני של הכרזה הם נראים קרועים ומתפתלים.

הרקע – שמיים בגוני כתום, אדום וצהוב. בפינה השמאלית העליונה כתובה באותיות שחורות גדולות הכותרת "ההעפלה".

בחלק התחתון, על פני הים, כתוב באותיות אדומות גדולות, באלכסון העולה מימין לשמאל, "חיים ויצירה" (מימין למילה "חיים", בתחילת הכיתוב, מופיע קו מפריד אדום).

בשוליים התחתונים, באותיות אדומות קטנות: "ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ־ישראל. 1 במאי 1947".

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

(ע' קלו [עורכת], אוטה ולישׁ: פני עם וארץ, מוזיאון תל אביב לאמנות, 2015, עמ' 117)

לפניכם קטע מקור ובו איגרת של הרמטכ"ל יצחק רבין אל חיילי צה"ל, ביום 21 במאי 1967.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

חיילים לוחמים!

צה"ל נערך.

שוב מנפנפות מדינות ערב מדרום ומצפון בחרבותיהן ופיהן מלא דברי רהב והתגרות בנסותן להסוות את כוונותיהן במסך עשן של האשמות נגד תוקפנות מדומה של ישראל.

אין זו הפעם הראשונה וכבר הורגלנו להצהרות השמד ודברי הבלע [השמצות] של מנהיגי ערב, אלא שהפעם נלוו אליהם גם צעדים מעשיים, המאיימים על ביטחוננו הלכה למעשה ויוצרים מצב מדיני־צבאי חדש בגבולותינו.

יש להניח שנאצר יודע היטב שאין בכוחו להכריע את צה"ל, ושסופו לצאת בשן ועין מכל התמודדות ישירה בינו ובין ישראל. עדיפותו הצבאית של צה"ל אינה קיימת רק כעובדה אובייקטיבית אלא גם בתודעתם של מנהיגי מצרים.

ההתנגשויות שהתחוללו בין צה"ל ובין צבאות ערב במשך השנה האחרונה, פעולות התגמול בגבול סוריה וירדן, הפגיעה התקיפה והיעילה של השריון הישראלי במפעלי ההטיה ובשריון סורי שהתנכל לחורשים בשדות הגליל, ולאחרונה ההתנגשויות בין חיל האוויר הישראלי לחיילות האוויר הסוריים והמצריים שהסתיימו בהפלתם של שני מיגים מצריים ושל תשעה מיגים סוריים - כל אלה ידועים היטב גם למנהיגי מצרים.

בוודאי לא נעלם מעיני המצרים שעליונותו האיכותית של צה"ל לא זו בלבד שלא פחתה במהלך השנים האחרונות אלא אף גברה והתחזקה.

[...] אף על פי כן, מרמזים סילוקו של כוח האו"ם מגבול מצרים וריכוזי הכוח הגדולים בקדמת סיני על האפשרות שהאויב משתעשע במשחקי תוקפנות. [...]

צה"ל אינו יכול להישאר אדיש לריכוז של מאות טנקים ברחבי סיני, להיערכות טייסות קרב מצריות בשדות התעופה הסמוכים לגבולנו [...], לכן הורתה הממשלה לצה"ל להיערך הן לקראת אפשרות שבה ייקרא צה"ל להגיב על כל תוקפנות מצרית או סורית ותהיה אשר תהיה והן לקראת התפתחות פעולות האיבה להיקף נרחב יותר. [...]

צה"ל נכון לקראת הבאות!

(איגרת ראש המטה הכללי לחיילי צה"ל, 21 במאי 1967, אתר האינטרנט של ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון)

לפניכם קטע מקור ובו נאום של נשיא סוריה אסד לאומה ולצבא, ביום 6 באוקטובר 1973.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

אחים אזרחים,

חיילים, מש"קים וקצינים אמיצים,

בני עמנו הגאה,

ברכותיי לכל אחד מכם. אני מדבר אליכם היום ברוח ערבית טהורה, רוח הגבורה והאומץ, רוח הקרבת הנפש והנתינה, אני מדבר אליכם מתוך אהבת המולדת שעליה אתם מגינים ובשם האמונה בענייניו הצודק, שלמענו אתם לוחמים.

זה שבוע וחצי שהאויב מרכז כוחות ומכין את עצמו, והוא קיווה, כמובן, שיצליח בכך, להנחית עלינו מהלומה בוגדנית. אבל אנו היינו ערניים ועקבנו אחר תנועותיו ואחר היערכות כוחותיו. הכנו את עצמנו למול תוקפנות חדשה זו מצידו, וכך לא אפשרנו לו להפתיע אותנו.

ואכן, כוחותינו המזוינים נחלצו להשיב תשובה הולמת לאתגר שהאויב הציב בפניהם.

גם אחינו במצרים לא אפשרו לאויב להפתיעם. צבא מצרים הגדול יצא להגן על כבודו, על כבודה של מצרים ועל כבוד האומה הערבית.

אני מבקש לשלוח ברכות לצבאנו ולעמנו ולצבא מצרים ולעם המצרי הערבי הגדול. [...]

היום אנו מנהלים מערכת כבוד וגבורה בהגנה על אדמתנו היקרה ועל ההיסטוריה המפוארת שלנו ועל מורשת אבותינו, ואנו עושים כן מתוך אמונה באל ובעצמנו ומתוך נחישות של ברזל ורצון מוחלט שהניצחון יהיה לצידנו.

בשנים האחרונות פגע בישראל חטא היוהרה, ומנהיגיה מילאו את ראשיהם בגאוותנות. הם שקעו בפשעיהם והתמידו בתוקפנותם. ליבם מלא שנאה שחורה נגד עמנו ונגד האנושות. הצמא לשפיכות דמים גבר עליהם והם אימצו מדיניות העומדת בניגוד לעקרונות ולערכים האנושיים הנעלים ובניגוד לחוקים ולעקרונות הבין־לאומיים.

אבל מנהיגיה אלו של ישראל, כמו אלו שקדמו להם, הינם רודפי מלחמה שאינם יודעים גבול. הם אינם מפחדים מדבר, ורק העמים המאמינים בזכותם להיאבק למען חירותם ועצמאותם ולהבטחת קיומם, רק עמים אלו יכולים להרתיע אותם.

אנו נמלא את חובתנו להגן על אדמתנו ועל כבוד אומתנו, ואנו נכונים להשקיע כל קורבן שיידרש ולספוג כל אסון כדי להבטיח את ניצחונו של הצדק, את ניצחונם של העקרונות וכדי להשיג שלום צודק.

(זמנים, גליון 84, סתיו 2003, עמ' 46)

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history